

Uredništvo in uprav-
ništvo:
Ljubljana, Miklošičeva
cesta št. 6, II. nad-
stropje.
Oglasi po dogovoru.

RESNICA

Izhaja vsako soboto.
Naročnina:
za celo leto 10 K, za
pol leta 5 K, za
mesec 1 K.
Posamezna številka 20 h.

Slovenci so majhen narod z velikimi strastmi.

Davorin Trstenjak.

Blamirani politikastri!

Vsakdo pri nas ve, da se je rovanje zoper vodstvo prave S. L. S. začelo baš v onem času, ko so Rusi koncem leta 1914 zavzeli Galicijo in prodirali na Ogrsko. Takrat so kofetarji v „Unionu“ ugabili, da je prišel konec Avstrije in da je tedaj treba delati novo politiko... In začelo se je tisto nečedno rovanje, ki je konečno privedlo do razsula S. L. S.

In danes? Rusija razbita in poražena, prisiljena skleniti mir, ki jo stane obširna in bogata ozemlja! Rumunija na tem, da se tudi potrdi... Srbija in Črnagora popolnoma uničeni...

Pri nas doma pa razbita stara in ponosna S. L. S. — zato pa ponosno in zmagovito dviga glavo liberalizem, kot trajna pridobitev mladinskih kozolcev. Pa še ena pridobitev: jugoslovanski poslanci na Dunaju, prepojeni liberalno-narodnih fraz, so zašli z odprtimi očmi v zagato in se trudijo v potu svojega obraza, da bi na kak način vun zlezli iz „šmira“. Junaki od — včeraj!

Ljudstvo pa naj plača račun za vse te kolobocije. Ljudstvo, ki ni ničesar zakrivilo, ki ne more nič zato, da so se mu čez noč vrinili, vsilili, z lažjo in hinavščino vtihotapili novi, slabi, nesposobni, nespretni, nepremišljeni, neizkušeni voditelji, ki so vrgli ljudski voz iz zanesljivega, dobro preizkušenega tira, da ga tirajo v galopu čez drn in strn, divje in nepremišljeno, otročje nagajivo, nespametno in brezvestno.

Liberalizem gre pri nas zopet v klasje! Kdor tega ne vidi, je slep... Ali mora naše ljudstvo znova skozi preskušnjo liberalnega gospodarstva? Skoro da ne bo druge poti. Vse dela na to. Marsikdo, ki je v svoji zaslepljenosti pripomogel do razsula S. L. S., utegne še točiti bridke solze nad uspehom svojega dela — — —

Naša jugoslovanska politika pa mora hitro, prav hitro zapustiti polje fraze, fantazije in sanjarije ter se podati na polje prozaične realnosti. Na tem polju se da v današnjih razmerah še mnogo doseči in sicer **ravno na polju narodnih idealov.** — A časa ni prav nič zamuditi. Deklaracija z dne 30. maja 1917 mora v celoti postati vendar enkrat realen politični program. Treba se lotiti z vso energijo izvršitve tega programa. V ta namen pa je treba pred vsem energično otresti se tistih elementov, ki mečejo deklaracijo kot „obsoletno“ mej staro železo in proglašajo nove narodne programe, ki najresneje kompromitirajo pošteno in patrijotično stremljenje našega naroda po narodnem združenju, po narodni samostojnosti in svobodi **pod habsburškim žezlom.** Onih, ki kaj drugega hočejo se moramo hitro otresti, sicer bo zamujena konjunktura, ki jo nudi sedanji položaj.

Če bi danes imeli še staro pravo S. L. S., bi bili mirni. Ona nam je bila v vseh časih sigurno jamstvo, da se ne zamudi nobena prilika, da se vsak položaj izrabi modro in do skrajnosti v blagor našega ljudstva. A nimamo je več — — — Kar nosi danes njeno čestitljivo ime, je le videz, le vnanost

brez notranjosti. — Polaščeno, prisvojeno ime — brez bitja. Zunanja oblika — znotraj prazna votlina — — —

Toda vrnimo se k začetku naših izvajanj. Temeljni račun, ki ga je morala prava S. L. S. plačati z življenjem, se je izkazal kot popolnoma zgrešen. In tudi drugi računi se bodo zmešali. Bliža se čas, ko bode ljudstvo vse spregledalo in — prišlo do besede — — —

Slovenska kmečka stranka!

Glas iz kmečkih krogov.

Ustanovljena je stranka, katero smo si kranjski kmetje dolgo želeli in jo težko pričakovali. Sedaj jo imamo našo „Kmečko stranko“. Saj je že tudi skrajni čas. Nočem trditi, da prejšnje stranke niso gledale tudi na kmečke koristi, saj so morale, vendar njih zastopanje naših interesov ni moglo biti tako kakor bo odslej potrebno. To se je zlasti pokazalo v vojnem času. Poslanec S. L. S. se ni mogel potegovati izključno le za kmečke koristi, ker je moral imeti ozire tudi na druge stánove te stranke. Danes to S. L. S. še manj more. Baš sedaj nam je potrebna stranka, ki odkrito in brezobzirno zastopa naše koristi, kakor zastopajo n. pr. delavske stranke izključno le koristi delavstva. Naj nam poslanci S. L. S. ali V. L. S. obljubujejo še tako trdno, da se zavzemajo za naše korist, naj po „Slovincu“ še toliko pišejo kaj so za nas že zahtevali in kaj hočejo še zahtevati, jim pa le ne moremo verjeti in tudi lahko trdimo, da njihovi uspehi

LISTEK.

Čudne zgodbe in dogodbe.

Piše Janez Obglavljen.

VIII.

Učenjaško mnenje doktorja in profesorja Slavomira Potočnika in ustanovitev deževne centrale.

Mnogo učenih ljudi si je belilo glavo tiste čase s samoodločbo narodov in nešteta peresa so se gibala in praskala po papirju, da bi jo ljudem pojasnila in dopovedala. A nikdar ni tega vprašanja tako globoko razumel, kakor Jozo Hudorovič, ki je spoznal v njem narodno pravo svojega rodu in je sklenil, da pribori temu načelu zmago v javnosti.

Med tem pa, ko premišljuje Jozo Hudorovič samoodločbo narodov, so modri možje poleg samoodločbe imeli še mnogo tehtnih in važnih skrbi, ki so marsikomu pred časom pobelile lase.

Ker so se ljudje pritoževali čez razne naredbe, je zbor modrih mož pozval profesorja in doktorja Slavomira Potočnika, naj odda svoje učeno mnenje.

Gospod profesor je vstal in govoril: „Slavna gospoda! Častiti borilci za državne koristi! Kdor hoče doseči velike reči, ne sme biti malenkosten in se ne sme umakniti pred ugovori neukega občinstva, katero ne pozna discipline in reda. V bodoče bomo morali še marsikatero blago vkleniti v centralistično vojno gospodarstvo. Nastalo bo mnogo novih central. Prost promet z raznimi predmeti se bo nehal in je prav, da vse vklenemo v vojni centralah, ki tako urejeno, previdno, modro in uspešno delujejo v blagor države in državljanov. Čim bolj zadržimo direktno preskrbovanje potom producentov in v to poklicane trgovine tem važnejši postanejo vsi ti predmeti za konsumenta. Uspeh, ki ga moramo z npravnega in narodnogospodarskega stališča odobravati obstoji v težavah izpolnjevanja kompliciranih raznovrstnih predpisov ali v nasprotnem slučaju v težavnem potu tihotapljanja in iz tega izvirajoče državne koristi glede na vplačane kazni in na pridobitku pri konfisciranem blagu, ki se je tihotapilo. Tudi dejstvo, da preskrba porabnikov potom blagodejnih central večkrat popolnoma običi ne škodi, ampak koristi, kajti tem potom se na blagu zopet veliko prihrani za pozneje in se s tem poraba kar najuspešneje omejuje kakor tudi

so taki slučaji najboljše vzgojno sredstvo za izumljanje raznih nadomestil in surogatov. Pri ustanavljanju vojnogospodarskih central je tudi velikega pomena dejstvo, da dobijo mnogi ljudje mnogo dobroplačanih služb. Po mojem mnenju pa z vojnogospodarskimi centralami doslej stvari nismo šli zadosti do dna. Ne samo že gotovi pridelki naj se pritegnejo v vojno gospodarstvo, marveč bo tem več uspehov čimprej naše centrale zagrabiyo stvari še med produkcijo in čimprej tem bolje.“

Ker so bile te besede jako modre in učene, jih je vzel zbor modrih mož z odobravanjem na znanje.

Pa kakor je častitim bralcem „Resnice“ v spominu, je Čočev Nacek član opozicije in je pri vsaki priliki nasprotoval. Hudoba mu to pot ni dala miru, tako da se je predrznil za gospodom profesorjem vstati in je izpregovoril:

„To bo vse skup za nič, če ne bo dežja. Kaj bo pa zrastle, če bo zopet taka suša, kot lani? Enkrat suša, enkrat povodenj — to uredite, profesorji, pa bo mir!“

Tudi te besede so bile modre in pre-mišljene in zato je naročil zbor modrih mož profesorju Slavomiru Potočniku, naj poroča in stavi svoje predloge.

nikdar niso popolni, dokler se morajo ozirati tudi na koristi drugih stanov stranke. Kako n. pr. more poslanec S. L. S. zahtevati, naj se dvignejo cene kmetijskim pridelkom, naj se rekvizicije opuste, oziroma omilijo in v isti sapi ter morda pri istih merodajnih mestih zahtevati, da se preskrbe drugi z vsemi živili v čim obilnejši meri in po nizkih cenah! Po listih o tem pišejo in ljudi tolažijo, njih uspeh pa nikoli ni in ne more biti za obe strani ugoden. Ako ugodijo oblasti kmetu, so prikrajšani drugi, ako ugodijo profesorjem pa so udarjeni kmetje. Največkrat pa se zgodi, da zaradi dvoreznih, nasprotujočih si zahtev iste stranke oblasti ničesar ne ukrenejo in tako obema stranema ne ostane drugega kot tolažba v „Slovencu“. Ali more biti še kdo tako slep, da ne bi spoznal kako in kaj? Ali je sploh mogoče, da bi se našel kje slovenski kmet, ki mu ne bi bila všeč „Kmečka stranka“ kot odločna zastopnica kmečkih koristi? Tudi tisti kmetje, ki so se prenačljeno dali pod firmo jugoslovanske svobode ujeti v „Slovenčeve“ mreže mi bodo pritrdili, da spadajo le v „Kmečko stranko“ in, da se le samo ta more uspešno boriti za njihove koristi. Saj smo pristaši „Kmečke stranke“ tudi z vsem srcem, z vsem začetjem in nehanjem za jugoslovansko deklaracijo, a predvsem pa nam je potrebna stanovska politika in stanovski politični zastopi, kajti kaj nam koristi naposled tudi jugoslovanska država, ako ostanemo v njej isti trpini, isti zadolženi berači kot smo bili doslej? Naš ideal je „Kmečka stranka“, za kmetove koristi naj se bori, in če dobimo še svobodno državo, potem smo zaenkrat dosegli vse kar smo si mogli želeli. Tudi v novi državi nočemo samo prositi in pobirati drobtinice, ampak hočemo biti močni, hočemo si zasigurati možnost, da si po svojih ljudeh izbojujemo kar nam je potrebno. Naša dežela je poljedelska in že od pamtveka gre nam večina povsod in vendar doslej nismo bili nikjer v pravi večini, ker smo morali vlačiti s seboj tudi drugi stanove. Rekel sem, da je skrajni čas, da imamo kmetje svoj politični kmečki zastop, kajti oni časi so minuli ko je bilo mogoče, da je prišel poslanec S. L. S. (ki je tudi še danes državni poslanec in pristaš S. L. S.) in je vpil in dopovedoval nam kmetom, da mora država odpreti mejo za uvoz argentinskega mesa, ker kmet ne more mesa drago plače-

vati, četudi ga v letu samo parkrat je in je argentinsko meso znatno ceneje. To je logika! Kmetje smo prav dobro vedeli, da z uvozom argentinskega mesa ne bo nam pomagano ampak neagrarnim stanovom, kajti zaradi uvoza cenejšega tujega mesa, mora pasti cena tudi domačemu mesu, torej naši živini. Če bi mogel kmet v letu radi nakupovanja zmrznjenega argentinskega mesa prihraniti morda 1 krono, bi pa zato zgubil pri prodaji svoje živine na stotine kron. Znamo tudi kmetje računati! Gospoda poslanca takrat nismo vrgli z odra, ker smo vedeli, da nam ne bi bilo nič pomagano, a danes (v dobi aeroplanov) bi seveda frčal, ako bi si upal nas tako vleči in farbati. So pač drugi časi! Imamo svojo „Kmečko stranko“, ki bo delala le za kmeta in zato se moremo in moramo kmetje družiti le v tej stranki. Že danes nas je veliko, a prišli bodo tudi še oni, ki so jim doslej še oči zastrte s „Slovencem“. V agrarni deželi bomo govorili agrarci! „Slovenčevi“ mladini strašijo kmete z osebo dr. Šusteršiča in jih plašijo, da nova stranka ni „Kmečka stranka“ ampak le pod tem imenom Šusteršičeva stranka. Ta strah je kakor „pisan išterc“, ki je v sredi otel, ob kraju ga pa nič ni. Saj je stranka vendar jasno začrtala svoj program in na podlagi tega bo dr. Šusteršič, kakor vsak poslanec ki pristojta k tej stranki, moral delati po načelih in zahtevah kmečke stranke.

Kmečka stranka bo delala za kmeta: Slovenski kmetje smo s „Kmečko stranko“ dosegli svojo svobodo in sicer brez — krvave revolucije.

Pozno spoznanje.

Avstriji nasproti ameriški Sakserjev slovenski dnevnik „Glas naroda“ priobčuje članek „Majhni narodi in zavezniki“ v katerem pravi:

Iz izjave angleškega ministrskega predsednika Georga ter iz zadnje izjave predsednika Wilsona v nagovoru na kongres glede proglašitve vojnega stanja z Avstro-ogrsko, je razvidno, da so se postavile velike zavezniške države, katerim je prištevati le Anglijo, Francijo in Zdr. države, soglasno na stališče, da ne bodo zahtevale pri končnem sklepu miru oprostive in osvobojenja malih narodov v toliki meri in v takem obsegu, kot smo v pričetku pričakovali in domnevali vsi od prvega do zadnjega.

Vedeli smo sicer ter pravilno domnevali, da bodo končni mirovni pogoji na obeh straneh drugačni kot si jih je predstavljal navaden človek.

Tek stvari je pač tak, da se vsako stvar vzame drugače kot se sprva domneva.

Vedeli smo, da bodo zahtevali zavezniki oprostitev Srbije, Belgije, Črnegore, Rumunske in drugih zavojevanih dežel, da bodo zahtevali ustanovitev neodvisne Poljske pod ruskim protektoratom, seveda ne pod protektoratom Rusije kot je danes.

Vse to smo vedeli vnaprej, a tudi vedeli da pri končnem obračunu ne bodo prišli v polni meri v poštev mali narodi, ki žive sedaj pod nemško in avstrijsko vlado.

To so Čehi, Slovaki, Ukrajinci, Slovenci, Hrvati in Srbi, živeči v ogrski polovici države.

Glede teh narodov je izjavil predsednik Wilson, da si morajo po končani vojni sami izvojevati svojo staro pravdo, in Lloyd George je v polnem obsegu sprejel to izjavo ameriškega predsednika za svojo.

Če je kaka stvar resnična je ta.

Kje so sedaj blesteče obljube Jugoslovanskega odbora v Londonu, ki se je bahal da je vzel celo politično modrost v zakup in da je najozji zaupnik in prijatelj vodilnih angleških politikov, ki baje soglašajo z njim v vseh vprašanjih, tikajočih se jugoslovanskega položaja.

Kje so sedaj Potočnjaki, Gregorini in drugi matadorji, ki so hoteli ustvariti Jugoslavijo — na papirju in pri banketih.

Kje je Jugoslovanska kancelarija, ki pravi, da je oficijelno zastopništvo države, ki bo oživetvorjena takoj, ko bo podpisana mirovna pogodba.

Kje so vsi tisti mazači, ki so nas vedno blatili, da zavajamo naše ljudi na napačna pota in da jim skušamo sejati v srca nezaupanje do uresničitve jugoslovanske ideje.

Vsi so izginili in njih besede so se razblinile v nič.

Kot že rečeno, smo kaj takega vedno s strahom pričakovali ter sedaj tudi dejanski pričakali. Tako ameriški „Glas Naroda“.

V Parizu izdajajo Čehi francoski list. Ta list se silno žalosti radi govora Lloyd Georga, Wilsona in Pichona in njihovega najnovejšega stališča proti Avstriji. Posebno bridko se list pritožuje proti sedanjemu govoru Lloyd Georga in pravi da je Angleška opustila s tem prvotni program o razkosanju

Profesor in doktor Slavimir Potočnik je z vso vestnostjo začel študirati to vprašanje. Proučeval je vremenoslovje in dognal na podlagi neoporečnih vremenskih zabeležeb, da je bila lansko leto res suša, kakor je rekel Čočev Nacek, to se pravi, da vremenske postaje niso zaznamovale nobenih padavin skozi več mesecev. Sestavil je temeljito poročilo, ki se glasi sledeče:

„V preteklem letu smo imeli povsod veliko sušo. Torej potreba po dežju je bila velikanska, ponudbe so bile silno neznatne. Tu more pomagati centralistično vojno gospodarstvo z novo centralo za porazdelitev dežja. Ta deževna centrala naj bo enakomerno izvedla in odkazala potrebno množino dežja. Doslej se naša zakonodaja ni dosti vprašala čegavi so oblaki, ali „Deževna centrala“ pa bo študij lastninskega prava načela, pisalo se bo mnogo debelih knjig, ki bodo prinesle slavo marsikateremu učnjaku. Podrobna izvršitev pa se naj izroči nadarjenemu in jako vzposobljenemu strokovnjaku gospodu Pankraciju Mladinu, ki se naj imenuje za ravnatelja deževne centrale.“

To je jako ugajalo zboru modrih mož, ker je bilo sestavljeno na podlagi znanstvenih preiskav in sedaj je poročal Pankracij Mladin, komisar za prehrano, kako misli orga-

nizirati gospodarstvo z dežjem. Poročal je in predlagal:

„Gospodarstvo z dežjem bomo uredili tako, da napravimo županstva dolžna sporočati centrali vsak pojav deževnih oblakov v občini. Nastavili bomo tudi „deževne komisijonarje“, „deževne kontrolorje“, „deževne nadzornike“ in „deževne revizorje“ katerih delokrog bomo uredili in popisali v natančnih „službenih navodilih“. Ker je in mora biti naš glavni cilj, da spravimo v našo službo kolikor mogoče veliko ljudi, bomo nastavili tudi vremenske preroke. Ozirali se bomo pri tem seveda na znanstveno kvalifikacijo prosilca.“

Tedaj se je oglasil čestiti meščan Gašper Hišar z daljšim medklicom:

„Najboljši vremenski prerok je putika. Moj mazinec na desni nogi prerokuje dež bolj kot vsaka pratika.“

„Mnogo resnice je v besedah častitega meščana,“ je izjavil Pankracij Mladin. „Zato bomo med vremenskimi preroki nastavili tudi ljudi, ki jih tare revmatizem, putika in druge podobne bolezni, jim naznanjajo vsako izpremembo vremena. Dali jim bomo tozadnih tiskovin, na katerih nam bodo javili vsak najmanjši pojav. Tako bomo vedno vedeli kje se pripravljajo deževni oblaki in

bomo imeli stalno kontrolo nad občinami, da nam niti kapljice dežja ne bodo mogle skriti in utajiti.

Večje težave bodo tehnične izvedbe naše naloge. Sicer pa sem v prijetnem položaju naznaniti vam, da je tudi ta stran že toliko kakor rešena. Natančnejših poročil tu ne morem podati, ker bi prišla v sejno poročilo, katero se bo objavilo tudi v časnikih in bi potem teh izvedeli našo tajnost tudi naši sovražniki, kar se nikakor ne sme zgoditi. Toliko pač smem tu izpovedati, da se bomo posluževali pri prostovoljni oddaji oziroma prevzemu deževnih oblakov in pri rekvizicijah naših vrlih zrakoplovnih oddelkov, katere bomo opremili z gostimi mrežami skozi katere oblaki ne bodo mogli uiti. Oblake bomo potem dodelili v one občine, kjer bodo potrebni.

Glede denarnega gospodarstva „Deževne centrale“ tudi ne bo težko, ker je podjetje vendar občekoristno in mu morajo biti na razpolago državna sredstva. Z ustanovitvijo te centrale bomo svetu pokazali zopet nepobiten dokaz uspešne in velike naše organizatorične umetnosti.“

„Dobro, dobro,“ so pritrdili modri možje. „Živel naš deževni ravnatelj!“

Avstrije na korist malih narodov. List ironizira Lloyd Georja in pravi, da si bodo Čehi in Jugoslovani sami pomagali do svojih pravic, ako jih antanta pusti na cedilu.

Mi pa pravimo po tej poti, po kateri je taka žurnalistika doslej zavajala Jugoslovane nikdar ne bomo prišli do svojih pravic. Grožnje, da bodo naši vojaki revidirali svoj program proti Avstriji, govori lahko na svojo pest kak imunen človek, ki je pri tem pozabil na svoj poklic, nam pa se po tej poti škoda zdi za vsako novo slovensko žrtev. Ali ni že dovolj žrtev? Izpričana zvestoba naših slovenskih junakov do habsburškega prestola, odločen nastop proti antanti in vsakemu antantarju, ne pa zmešan nastop jugoslovanskih poslancev za meglenim ciljem, naj pomore našemu narodu do njegovih pravic! Tako bo krepak in pošten naš rod na jugu v krepki in pošteni Avstriji!

Pogorišče!

Z velikanskim ropotom započeta akcija Jugoslovanskega kluba in Češkega svaza zoper začasni proračun se je končala, kakor je bilo pričakovati, s popolnim porazom.

Poljaki so, kakor vselej, v zadnjem hipu našli zopet pot k stari poljski politiki — in češko-jugoslovanska skupina je bila na mah osamljena.

Najlepše pa je, da je Jugoslovanski klub po večini zelo zadovoljen, da je bil porazen. Saj je iz previdnosti zopet manjkalo pri tem baje „odločilnem“ glasovanju — šest klubovih članov. Odklonitev proračuna bi bila imela za neizogibno posledico razpust zbornice, tedaj konec imunitete in dijet. To pa ni bilo vsem članom jugoslovanskega kluba prijetno. — Zato jim je padel kamen od srca, ko so Poljaki izjavili, da se ne udeležijo glasovanja — — —

Iz tega se vidi, kako neodkrita in nespretna je parlamentarna taktika Jugoslovanskega kluba. Na eni strani naravnost otročji radikalizem, na drugi strani plašljiva omahljivost. Imponira to ne nikomur in Jugoslovanski klub sme pričakovati, da bo — če se ne otrese dosedanjih uplivov — v doglednem času popolnoma — osamljen.

Poslanec dr. Šusteršič se je v takih razmerah tik pred glasovanjem odstranil iz zbornice, ker noče nositi nobene soodgovornosti za zmešano jugoslov. taktiko. — Gospodje, ki so na shodih tako kričavi, naj sami nosijo vso odgovornost. Obračun bo že prišel, ko se bodo ljudstvu, ki je danes zbegano, odprle oči.

Bodoča izprememba ustave in vlada.

Gospodnja zbornica je soglasno odobila proračunski provizorij. Pri tej priložnosti je ministerski predsednik Seidler tudi govoril o smotrih, ki jih ima vlada pri vprašanju izpremembe ustave.

Ker je ta izjava programatična, izrečena z vsem povdankom, jo hočemo dobesedno priobčiti. Seidler pravi, da se vlada drži pri preustroju in pri izgradbi našega bodočega notranjdržavnega življenja načela, da imajo avstrijski narodi v smislu pojma narodne avtonomije v svojem bivališču pravico do samouprave, ki ne sega čez meje kronovin, enako tudi pravo samoodločbe v toliko, v kolikor se da spraviti v sklad s predpogoji za ohranitev in razvoj državne celote.

Pojem samouprave naj pride v tej obliki do veljave, da ni upravičen noben narod drugega zatirati, ampak da se more vsak narod na poljih, ki so mu lastna, izživeti. Načeloma pa izklju-

čuje vlada samoodločbo po znanem vzorcu, po katerem naj bo vsakemu narodu na prosto voljo dano, da ostane v državi ali jo zapusti in s tem uniči.

To je okvir, v katerem — pravi vlada je mogoče tudi na Češkem in med Jugoslovani ustvariti mirne razmere.

Tu imamo torej zopet eno deklaracijo, imenujemo jo vladno deklaracijo z dne 30. marca 1918. V marsičem se razlikuje od Jugoslovanske deklaracije z dne 30. maja 1917., še bolj pa od najnovejših deklaracij, ki se sklepajo na jugoslovanski zemlji, zlasti tudi od zadnje zagrebške deklaracije, ki jo je sklenil dr. Korošec s Srbi in nekaterimi Hrvati.

Vlada najprej izključuje tisto samoodločbo, ki daje vsakemu narodu prosto voljo, ali ostane v kaki državi ali si izvoli drugo ali nobene. S tem je pa izključena absolutna in brezpogojna samoodločba, ki jo zahtevajo predstavitelji Jugoslovanstva sedanjem stadiju svojih aspiracij. Če je narod že odločen, da mora v kaki državi biti, mu je glavna samoodločba že vzeta.

Ostane torej le še relativna in pogojna samoodločba v okviru gotove države. In tu pravi vlada, da mora biti pred vsem merodajen interes državne celote. Ohranitev in razvoj celotne države se stavi na prvo mesto in posamezni narodi se imajo podrediti s svojimi težnjami celoti. Toliko splošno.

Kar se sedaj tiče našega posebnega vprašanja, se narodna avtonomija zagotavlja, ali stisnjena v deželne meje. Razkosanost slovenskega naroda po kronovinah naj po vladnih nazorih ostane. Najprej govori vlada samo o avstrijskih narodih, torej izključuje Jugoslovane, živeče pod krono sv. Štefana. V okviru Avstrije pa hoče ohraniti zgodovinske deželne meje. S tem je izključena ne le Jugoslavija, ampak tudi veliko bolj skromna svojedobna zahteva združene Slovenije.

Kaj še ostane od vladnega programa? Edino le pravica, da ne sme biti noben narod zatiran od drugega in da ne sme vsak narod na sebi lastnih poljih izživeti. Katera pa so ta polja, ni povedano. Če premislimo ves ta vladni program, ne najdemo v njem ničesa drugega, kakor to, kar nam je že itak zajamčeno po § 19. državnih osnovnih zakonov.

Torej ustavna izprememba v okviru kronovin — to je vladni program. A kaka bodi, je še tajno. Sedaj je stopila borba za Jugoslavijo v odločilno borbo. Dosedaj so bile le besede — sedaj je napočila ura, ko nam Jugoslovanski klub v resnici izvojuje — združeno in neodvisno Jugoslavijo.

Zahvalni dar avstrijskih narodov za rešitev cesarja.

Odbor za „Vojne domove“ v Ljubljani nam je poslal naslednji oklic, katerega priobčujemo z iskreno željo, da najde ta poziv po celi deželi največji odziv.

V stalen spomin na svojo resitev iz smrtne nevarnosti je Njegovo Veličanstvo cesar Karel I. v velikodušni ljubezni do svojih vojakov daroval znesek 100.000 K za ustanovitev stalnih vojaških domov v garnizijskih mestih zaledju. Hkrati je izrazil željo, da bi se mnogoštevilni darovi, ki jih je prebivalstvo cesarstva že namenilo za spomenike na to rešitev, posvetilo istemu namenu. Njeno Veličanstvo cesarica je blagovolila hkrati darovati 100.000 kron za vojaške domove.

Tako naj se vstvari ustanova, započeta po milostni skrbi cesarjevi, namenjena vrlim sinovom naše domovine za njih izobrazbo ter duševno in telesno okrepčilo, ustanova, ki naj poznim rodovom priča o dobrotnem vladanju Božje previdnosti za našo cesarsko rodbino in našo državo, in jih vzpodbuja k

ljubezni do svojcev naše armade. Ko je bil pokojni cesar Franc Jožef rešen morilčeve roke, se je v spomin sezidala votivna cerkev. Mi pa hočemo po cesarjevi želji in sledeči svojim lastnim čutilom za naše vojake in branitelje naše domovine ustanavljati vojaške domove v zaledju, ki naj bodo zahvalni dar avstrijskih narodov v spomin na rešitev cesarja Karla iz soških valov.

Pred enim letom so se začeli ustanavljati vojaški domovi v bojni črti. Od tega časa se je vsled požrtvovalne pomoči cesarske hiše in ljudstva ustanovilo čez 900 takih domov, ki vojnikom v fronti posredujejo stik z ljubljeno domovino in jim nudijo v prijazni družbi odpočitek in duševno razvedrilo. Z veliko hvaležnostjo pozdravljajo čete v bojni črti te vojaške domove, ki razširjajo neskončen blagoslov. Sedaj se naj pa ta ustanova primerno razširi s tem, da se ustanove vojaški domovi tudi v zaledju. V garnizijskih mestih se naj prirede prostori, v katerih najdejo vojaki dobro upravljene knjižnice, dobivajo časnike, se zabavajo ob glasbi in predstavah, slišijo podučna predavanja in dobe sredstva za napredek v izobrazbi kakor tudi za družabno občevanje. Ker ljudstvo toplo sočustvuje s svojimi sinovi, bo rado darovalo za vojaške domove v garnizijskih mestih, ki bodo na ta način pričali o ljubezni do domovine in bodo gojili zavest, da sta ljudstvo in armada eno telo. Posebno se bode pazilo na opravo domov, ki se naj ozira na domačo zgodovino in na zgodovino dotičnega polka, ki bodi preskrbljena s primerno literaturo, s slikami in spomeniki na junaštvu naših polkov. Vsaka dežela, vsaka občina bo dobila priložnost, da svojemu domačemu vojaštvu izkaže svojo zvesto skrb. Ponosna zavest in topla hvaležnost, ki so jo naši domovini vzbudila junaška dela naših polkov, bodo kot kulturni spomenik na težke čase svetovne vojne živela še v bodočih časih.

Zahvalni dar avstrijskih narodov za rešitev cesarjevo naj postane darilo ljudstva svojim, domovini služečim sinovom, ki naj hkrati priča o zvestobi do cesarske hiše, o hvaležnosti za junaštvo armade ter za proslavo naših polkov.

Naš cesar, ki je sam vzgled najlepših vojaških kreposti in dobro ve, kaj potrebujejo njegovi vrlji vojaki, nam je pokazal pot s svojim darom in s svojo željo. Temu vzgledu hočemo slediti ter vsak po svojih močeh sodelovati, da se vresniči ta velika, v resnici cesarska misel — ustanovitev vojaških domov v zaledju. Naš odbor bo imena vseh onih, ki pri tem delu sodelujejo in pripomorejo k njegovi izvršitvi, spoštljivo predložil v znanje Njegovemu Veličanstvu.

Združimo se torej in ustvarimo v svoji ožji domovini vojaške domove kot dostojen spomenik na rešitev našega ljubljenege vladarja!

Darovi naj se pošiljajo na „Kranjsko deželno banko“ v Ljubljani z označbo „Za Vojaške domove“.

Odbor za Vojaške domove v Ljubljani.

Dr. Anton B. Jeglič, knez in škof; dr. I. Šusteršič, deželni glavar, predsednik; dr. Ivan Tavčar, župan stolnega mesta Ljubljane; podpredsednik; dr. Vladislav Pegan, deželni odbornik, blagajnik.

Odborniki.

J. A. grof Barbo, c. in kr. komornik, drž. poslanec; A. Belec, posestnik, J. Cegnar, vojni kurat; A. Čadež, mestni katehet; K. Dermastia, vodja slov. trg. šole; G. Eger, tovarnar; R. Jeglič, c. kr. podpolkovnik; A. Kalan, prelat in stolni kanonik; I. Knez, predsednik trg. in obrt. zbornice; I. Kreger, predsednik obrtnopospesovalnega zavoda; K. Kokolj, superior mornarice v p.; dr. E. Lampe, deželni odbornik; A. Luck-

mann, posestnik; G. Pirc, generalni ravnatelj c. kr. kmetijske družbe; K. Pollak st., predsednik kranjske deželne banke; I. Samec, predsednik trg. gremija; E. baron Schönberger, c. kr. dež. vlade svetnik; dr. A. vitez Schöppl, uradni ravnatelj kranjske hranilnice; J. Šiška, stolni kanonik; I. Štefe, urednik; dr. K. Triller, dež. odbornik in podžupan ljubljanski; dr. O. Valentschagg, odvetnik in hišni pos.; M. Zamida, višji ravnatelj dež. uradov.

* * *

Te dni se je od nas vseh oboževani cesarski rodbini rodil princ. Vsa Avstrija se veseli, mi pa dajmo svojemu veselju vidnega duška. Darovi, ki jih darujemo za „Vojaške domove“, za to srčno željo cesarske dvojice, naj bodo vidni znak veselja prebivalstva dežele Kranjske, njenih mest, trgov, vasi in naših iskrenih čestitk ob rojstvu najmlajšega Habsburžana. Ta dar dežele Kranjske, strajen z zahvalnim darom za rešitev cesarja, bodi sijajni dokaz zvestobe naše dežele do Habsburškega prestola, ob enem pa tudi dokaz, da ljubimo sinove domovine, ki so v vojski in da jim hočemo pomagati.

Ovaduštvo in podobne reči.

VII.

Po smrti cesarja Fran Josipa se je organiziral nov juriš na kranjsko deželno avtonomijo. V ospredje so stopili kranjski Nemci, ki so bili nad vse razjarjeni, ker je naš deželni glavar bil prepredil njihove nake zoper kranjske deželne barve (poleti 1916). — Pozimi l. 1916/7 je grof Barbo naznanil kranjskim liberalcem, da se mu je posrečilo, pridobiti merodajno osebo za razpust deželnega odbora in upostavitve vladnega komisarja „upravne komisije“ v kranjskem deželnem dvorcu. Isto je napravil tudi mladinom S. L. S. Njegov načrt je bil: Liberalni in nemški deželni odbornik in njiju namestnika se odpovesta svojemu mestu, ravno tako dr. Gregorčič kot namestnik deželnega odbornika dr. Zajca. Ker je bil takrat posledni v vojni službi, bi po teh odstopih deželni odbor ne bil več sklepčen, na kar bi se — tako je argumentiral grof Barbo — moral razpustiti! Pri mladinih S. L. S. je našel grof Barbo razumevanje in dejansko se je podala deputacija tega kroga k grofu Attemsju in je zahtevala razpust deželnega odbora in uvedbo vladnega komisarjata. V tej deputaciji so bili dr. Gregorčič, en državni poslanec S. L. S. in en mladinski profesor.

Grofu Attemsju, kakor se da sklepati iz indicij, nakana ni bila nesimpatična. Kaj je v zadevi poročal na Dunaj, pa ni znano. —

Morebiti je čakal, kako se izvrši načrt grofa Barbota. O tem prihodni.

Ljudska prehrana.

Dunaj, 12. marca.

Ker je minister za prehrano, po mnogoštevilnih naredbah znani general Höfer, odstopil, se je predstavil novi predsednik c. kr. urada za prehrano Ludvik Paul, ki je podal svetu za prehrano poročilo in svoj neveseli program. Pravi, da se za nič ne veže, ampak bo od slučaja do slučaja ukrenil, kar bo potrebno, ker mi živimo sedaj le iz roke v usta. Položaj se ne bo izboljšal. Edino, kar nam preostane, je, da zdržimo, kar pride. Naredeb, pravi, bo izdal kar mogoče malo, a te, ki so, se morajo izpolniti. Posebno hoče zatirati skrivno in tiho-tapsko kupčevanje z živili.

Glede gospodarstva z bodočo letino bo ostalo pri starem, le nekatere ostrine hoče omiliti. Gledal bo, da dobi, kar bi med lačne razdelil. Zvišanja cen neče pripustiti, pa tudi zahteve po velikem znižanju se mu zde nemogoče, zato hoče hoditi srednjo pot.

Vojnožitni prometni zavod je dosegel zadnje leto pšenice 2.1 milijonov stotov, rži 2.5 milijonov, ječmena 1.7 milijonov stotov. To je proti predlanskemu letu precej manj; ječmena je bilo manj celo za 1.5 milijonov stotov. Ker uvoz iz inozemstva ne zadošča, da bi pokrili primanjkljaj, se je znižala kvota samoporabnikom. Te rekvizicije so pa dale le 117 vagonov na dan, rabi se na dan 360 do 400 vagonov. Torej treba gledati, da se z vsemi sredstvi dobi kaj od zunaj, da se prepreči lakota. Ogrska preskrbuje armado, za nas se sedaj rekvirira žito na Ogrskem. Iz Rumunije prihaja do 200 vagonov na dan, a skoro sama koruza. Zato se koruza zamenjava za žitno moko z Nemčijo in z armado, a Nemci dajo le v zamenjavo vagon za vagon; če se dovoz iz Rumunije ustavi, se tudi zamenjava ustavi. Doslej se dobi na ta način do 100 vagonov dnevno iz Nemčije.

Ukrajina ne opravičuje velikih nad, ki so se vanjo stavile. Ukrajinska vlada hoče vse centralistično organizirati, kar je silno težavno. Dobava živil iz Ukrajine bo prišla le počasi v tek.

Zalostna je s krompirjem. Zahtevalo se je od kmetov 20 milijonov stotov krompirja, a do konca decembra ga je prišlo samo 10 milijonov stotov. Dne 10. marca letos so bile zaloge na Dunaju prazne, dasi se je računalo, da bodo zadostovale do srede aprila. Pri krompirju so varali vsi računi. Sedaj manjka krompirja za 12.000 vagonov. Vsled tega hoče Paul znižati kmetom kvoto od 150 kg za najmanj 10%!

Z mesom je vedno hujše. V mestih se računa samo z 1.5 kg na glavo in mesec. Odkar se je naredila prevzemna centrala za živino in meso na Dunaju, pa je izostal ogrski dovoz, tako da le malo prebivalstva sploh pride do mesa.

Masti manjka. Rabilo bi se maščobe 77.5 vagonov na teden, pa z največjo silo se je spravilo skupaj 32 vagonov. Dobivalo se je doslej še iz skandinavskih dežel, a z 31. marcem poteče pogodba.

Sladkor se ne bo znižal, pravi Paul tistim, ki ga že doslej niso dobili. Potreba surovega sladkorja je 6.5 milijonov stotov, letos se je pridelalo 5 milijonov, to je 45% od normalne produkcije. Izvaža se razmeroma malo. Izvozilo se je v inozemstvo le 900 vagonov, doma porabilo pa 20.000 vagonov.

Kot generalni govornik o izjavah predsednika Paula je bil od strani poljedelskih članov izvoljen dr. Lampe, ki je izrekel zadovoljstvo nad tem, da je predsednik c. kr. urada za prehrano priznal, da je glavno sredstvo za olajšavo ljudske prehrane povzdiga pridelovanja. V tem se je pa največ grešilo, ker doslej je urad za prehrano skrbel le za to, da so se kmetom živila odjemala, ni se pa prav nič storilo, da bi se kmečko delo podpiralo in olajšalo. Urad za prehrano naj vpliva na to, da se vojaške službe oproste za obdelavo zemljišč neobhodno potrebni moški. Glede cen zahtevamo popolno enakost z Ogrsko. Avstrijski kmetovalci se ne trgajo za gotove višje cene, ampak tega ne preneso, da se kmetijski pridelki pri nas rekvirirajo za veliko nižje cene, nego moramo mi plačevati na Ogrskem. Vsled tega beži naše narodno bogastvo na Ogrsko in mi moramo še pri vojnih stroških zato plačevati višjo kvoto. Krivica vse korupcije je v dualizmu. Iz političnega dualizma je nastal gospodarski dualizem, in sedaj imamo dualizem prehrane. Zato ugovarjamo proti nameri novega predsednika, da bi znižal cene našim pridelkom,

dokler nima moči, da bi to izpeljal na Ogrskem.

Posebno se pritožujemo zoper brezobzirne rekvizicije na kmetih. Sedaj se naj še zniža kmetom že itak nizki delež na krompirju. Ta rekvizicija ne bo imela veliko uspeha, ker se je že toliko pobralo, da že manjka semenskega blaga. Tolažba z Gališkim semenskim krompirjem je bila prazna, ker Galicija ga sama nima. Kmečkemu delavcu se mora dati zadostna hrana, sicer polja ne bodo obdelana in potem pride veliki polom. Kmetovalci protestirajo tudi proti nameri, da bi se ustvaril monopol na gnojila. Vladni načrt ne pomeni podpore kmetijstvu, ampak podporo industriji umetnih gnojil, ki se naj brani proti nemški konkurenci. Kmetovalci že sami poznajo vrednost umetnih gnojil in ni treba dajati milijonov industriji za reklamne namene. Kmetijske korporacije so v najtežavnejšem položaju, ker ne morejo kmetovalcem dati nobenih gnojil in semen. Tu se morajo opustiti vsi pomisleki volutaričnega značaja. Pustiti se mora kmetijskim organizacijam svobodna roka, da če v domači državi ne dobe potrebnih semen in gnojil, ista uvažujejo iz inozemstva.

Živinoreja je prišla v nevaren položaj. Zadnja rezerva je meso, a če se vzamejo kmetu delavni voli in pobijejo krave, ne more več gospodariti. Velike zahteve po klavni živini se morajo zato prilagoditi razmeram težko prizadetih živinorejcev. Prešičjereja se je skoro onemogočila po vladnih naredbah. Prejšnji minister Höfer je dejal, da je v prehrani živina sovražnik človeka. Posledica te politike o prehrani je, da nimamo masti in bomo tudi kmalu brez mesa.

V gospodarskem letu 1916/17 se je pridelalo za okroglo 20 milijonov stotov žita manj kakor v povprečno v prejšnji dobi. To ni krivda poljedelcev, ki so svoje moči napeli do zadnje sile, ampak kaže, da so vojne razmere pridelovalno moč kmetijstva tako oslabile, da more država odločno kreniti na drugo pot v svoji gospodarski politiki in odslej kmetijsko delo z vsemi silami podpirati. To se pa ne zgodi, ako bo poslušala vlada nasvete ljudi, ki jim je kmetijsko delo tuje. Socialni demokratje zahtevajo, da se mora kmetom pobrati ves živež in spraviti v občinska skladišča, da bi tudi kmetje dobivali hrano le na izkaznice v uradnih razdeljevalnicah. To je naravnost nemogoče, in kdor bi to poskusil, bi ubil kmetijsko delo in povzročil popoln polom. Zopet se zahteva, da se naj zapro vsi kmečki mlini. Tudi proti temu najodločneje ugovarjamo, ker bi se s tem prehrana v mnogih krajih na deželi popolnoma onemogočila. Pri kmečkem delu se s silo nič ne opravi, to delo se ne da poddržaviti, ampak mora imeti svojo naravno svobodo. Država naj da le potrebne pripomočke, pa bodo kmetovalci opravili svoje delo.

V tem smislu naj postopa urad za prehrano. Vse mnogoštevilne naredbе, ki jih noben jurist ne more obvladati, naj se odpravijo in izda v poljudni obliki ena naredba, v kateri naj bo obseženo vse, kar se je kot pametno in koristno izkazalo, a opusti vse, kar mora le oteževati kmetijsko delo in poljedelcem vzeti veselje do dela. V tem smislu naj izda nov predsednik c. kr. urada za prehrano tudi navodila nižjim političnim uradom.

Jugoslovansko vprašanje.

Izdana deklaracija z dne 30. maja 1917.

Sakupljeni nakon razprave o općem političkom i narodnom položaju složni so u tom, da je nuždna koncentracija svih stranaka i grupa, koje, stojeći na stano-

vlištu narodnoga jedinstva te oslanjajući se o načelo narodnoga samoodredjenja, traže svoju narodnu, nezavisnu, na demokratskim temeljima uređenu državu S H S (Slovenaca, Hrvata i Srba.)

* * *

Ta izjava je bila sklenjena na zagrebških posvetovanjih dne 2. in 3. marca 1918. Podpisali so jo:

Iz Hrvatske in Slavonije: dr. Ante Pavelić, Cezar Akačić, dr. Fran Barac, dr. Srdjan Budisavljević, dr. Bogdan Bradaška, dr. Lazar Car, Dragutin pl. Hrvoj, Ivica Kovačević, Vojislav Kämpf, dr. Peter Majer, Ivan Peršić, dr. Živko Petričić, Valerijan Pribičević, Jovo Miodragović, dr. Svetozar Ritig, Ferdo Rožić, Luka Starčević, Stjepan Štepinac, dr. Janko Šimrak, dr. Nikola Winterhalter ter zastopniki socialno-demokratske stranke Vitomir Korač, Rudolf Centolić, Stjepan Batt.

Iz Slovenije: dr. Anton Korošec, dr. Izidor Cankar, dr. Albert Kramer.

Iz Bosne in Hercegovine: Danilo Dimović, Gjurjo Džamonja, dr. Kosta Majkić, dr. Jozo Sunarić, Vojislav Sola.

Iz Dalmacije: dr. Melko Čingrija, dr. Mate Drinković, Ivo de Grisogono, dr. Ivo Krstelj, dr. Jozo Šmodlaka, Kerubin Šegvić, dr. Angjelinović.

Iz Istre: dr. Mate Laginja, Vjekoslav Spinčić, Ivan Mandić, dr. Gj. Červar.

Iz Medjmurja: dr. Ivan A. Novak.

* * *

Dunajska „Reichspost“ poroča: „V razglasu se pogreša povdarek, da se zahteva tu jednotno jugoslovansko državo v okviru monarhije, kar je pa knezoškof dr. Jeglič v svojih izjavah izrecno naglašal. Ta povdarek je tem potrebnejši, ker se iz udeležbe nekaterih zelo kompromitiranih srbskih poslancev to ne da lojalno v tem smislu razlagati. Opustitev povdarka določenih meja slovanskih državnopravnih stremeljenj, ktere so pri zadnjih audijencah tudi vodje opozicije začrtali, opustitev najvažnejše ugotovitve kaže močno nasprotje med dr. Koroščem in izjavami knezoškofa dr. Jegliča. Ne da se več obiti pojasnilo, katero od obeh jugoslovanskih deklaracij je smatrati za pravo: ali lojalna ljubljanskega knezoškofa dr. Jegliča ali pa ona dvoumna dr. Koroščevega posvetovanja v Zagrebu. Jasno, nedvoumno pojasnilo tega je važno: kajti nemogoče je, da more katoliški cerkveni knez imeti še nadalje kako politično skupnost s strujo, o kateri se vidi, da hoče zanesti v življenje našega katoliškega slovenskega in hrvaškega naroda belgrajsko politiko.“

* * *

„Slovenec“ je „Reichspošti“ kratko odgovoril, da se Nemci nimajo v naše razmere nič utikati. Tudi mi smo na tem stališču. Vendar bi tu gotovo ravn vodilni list prelatove stranke moral biti nekoliko jasnejši. Vsak mora priznati, da je deklaracija z dne 30. maja manifestacija, ki stoji na avstrijskem stališču. Zato jo je deželni glavar dr. Šusteršič tudi podpisal, zato smo do zadnjega časa stali še vsi Slovenci na tem stališču. V Zagrebu pa so se od te deklaracije oddaljili. Mi vemo, kako so nekateri vodilni radikalni elementi že takrat, ko se je deklaracija z dne 30. t. m. sklepala, vihali nosove radi avstrlskega stališča in so izražali željo, naj bi se to opustilo.

Vemo, da so nekateri izjavljali, da je to le navidez, radi lepšega, kako so Srbi pritiskali, naj se to naglašanje opusti in res so potem prišli s tem, da deklaracija z dne 30. maja ne predstavlja naš maksimalen program. Ali ga predstavlja nova zagrebška deklaracija? Kdo je tedaj izdal deklaracijo z dne 30. maja? Zakaj dve deklaraciji, ako

vsi stojimo na deklaraciji z dne 30. maja in če stojimo, zakaj iz zagrebške deklaracije pod katero sta se poleg dr. Korošca podpisala glavni urednik dnevnika ljubljanskega župana dr. Tavčarja dr. A. Kramer in glavni urednik dnevnika K. T. D. Izidor Cankar, črtati avstrijsko stališče? Ali se tako po dr. Koroščevo „revidira naše razmerje do Avstrije“, ali se tako stopa, kakor je dr. Korošec nekoč grozil „pod forum Evrope“. Naše ljudstvo in naše občine so se odločno podpisovale za bodočnost Slovencev v okviru monarhije in vsako drugo izjavo bi odklonili. Zagrebško deklaracijo moramo s slovenskega stališča, ki hoče vedno ostati avstrijsko, obžalovati in proti njej protestirati. Našemu ljudstvu ne pustimo metati peska v oči.

Tudi ta slučaj kaže — zakaj je nastal spor v S. L. S. in kako je bil naročen!

Žalostna smrt dveh agitatorjev za Veliko Srbijo.

Znani agitator za Veliko Srbijo dr. Fr. Potočnjak je bil pri zadnjih počestnih bojih v Petrogradu umorjen. Padel je pod bajoneti rdeče garde. Po umoru v Sarajevu je Potočnjak iz Hrvatske bežal v Belgrad. Po naročilu Pašičevem je šel nato v Ameriko, kjer je vodil jugoslovansko gibanje. Iz Amerike je šel v London, iz Londona v Petrograd kot zastopnik Jugoslovanskega odbora. Zaboden je bil slučajno, ko je mirno šel po cesti. Sedaj se šele izve, da je njegov tovariš Supilo umrl v blaznici. Uvidel je, da antanta ne izvrši svojih obljub in to mu je vzelo pamet.

„Glas Slovenaca Hrvata i Srba“ je hrvatska vlada ustavila.

Hrvatska vlada proti jugoslovanski deklaraciji.

Kakor javlja „Hrvatska država“ je hrvatska dež. vlada prepovedala izjave občin za jugoslovansko deklaracijo. Na Reki so postavili osebe, ki so podpisale deklaracijo celo pod obtožbo in jim groze, da jih obsodijo radi prestopka proti obstoječemu drž. redu z ječo do pet let. Mažarov za jugoslovansko deklaracijo ne bo pridobiti.

Politični pregled.

Resnica o svetovni vojni.

„Arbeiterzeitung“ z dne 3. marca je pisala: Resnica o zmagi v svetovni vojni je ta: Če bi bili mi sovražni sili podlegli in bi bila ententa dosegla take uspehe v vojni kakor osrednje države, bi ne bila poznala sovražna volja vničiti vse gotovo nobenih meja. Ententa bi bila mogla narekovati mir ali v Berlinu ali na Dunaju. Nobena sila sveta jih ne bi zadrževala v njih zmago-slavju. In ker je pri nas vsak razumel, kaj bi pomenilo, ako bi podlegli, tudi ni bilo tako težko, vzbuditi pri narodih zavest, da se gre, vkljub temu, da osrednje sile nastopajo napadalno, le samo za samoobrambo.

Nemški načrti.

Iz Kölna poročajo: Voditelj nacionalne liberalne stranke, dr. Stresemann, je izjavil v nekem razgovoru: Kuronija, Riga in Dvinsk niso več pod rusko vrhovno oblastjo, medtem ko spadata Estonija in Livonija še pod Rusijo. Zmotna je pa domneva, da ostaneta Estonija in Livonija v ruskih rokah. Baltikum smatramo za enoto. Na podlagi vojaške konvencije, železniške skupnosti, poštne in brzojavne pogodbe ter carinske unije bomo ustvarili z Baltikom razmerje, kakršno nameravamo napraviti med Nemčijo in Livonijo, Rigo in Reval bo treba proglasiti za svobodna pristanišča.

Boji s českimi dezertjerji.

V Ukrajini se je vršil boj nemških čet proti boljševikom. V vrstah boljševikov so se borili češki dezertjerji, ki so razpolagali s težkim topništvom. Ko so bili Čehi obkoljeni, so prosili, naj se jim dovoli prost odhod, kar pa je bilo odklonjeno.

Radko Dimitrijevič.

bivši bolgarski general, ki je izdal Bolgarijo in prestopil v rusko službo, se poda v Ameriko, kjer dobi visoko službo v ameriški armadi.

Za mir.

Vesti o srbskem miru.

Neki v Curihu živeči balkanski državnik se je izjavil napram dopisniku berlinske „Tageszeitung“, da bomo kljub zadnjemu srbskemu dementiju, dobili v kratkem času splošni mir na Balkanu.

Iz Haaga poročajo: Nekateri holandski listi se vprašujejo, ako demisija srbskega kabineta morda vendarle ni v zvezi z vestmi o možnosti posebnega miru Srbije s centralnimi državami.

Vsekakor je gotovo, da so oni srbski državniki na delu, ki nikdar niso bili odkrito s Karadjorgjeviči in ki se spominjajo na srečne čase za Srbijo, ko je živela v dobrih gospodarskih odnošajih z Avstrijo. Srbi so prešli dovolj krvi, da bi še dalje zapravljali svojo samostojno državo.

Italija za mir.

Neki iz Italije izgnani dopisnik „Luzerner Tagblatta“ piše: Vsled življenskih razmer v Italiji je izključeno, da bi Italija mogla vojsko nadaljevati več kot šest mesecev. Vlada bo morala, dasi ne bo dosegla svojih vojnih ciljev, upoštevati splošno željo po miru.

Iz posebnega vira je poizvedela curiška „Morgenzeitung“, da se Italija že pripravlja za delo po vojski. Da pridrži kolikor mogoče svojega delavstva doma namerava izvršiti velike ceste zgraditi, za kar bo izdala 30 milijonov lir. Za italijanska mesta in otoke je ustanovljen že tehniški osrednji urad. Posebno pozornost bo Italija po vojski obravala na zgradbo luk. Benetke dobe veliko trgovsko luko, ravno tako Neapelj, ki dobi tudi ladjedelnico. Tudi starorimski načrti za zgradbo luk se zopet oživljajo.

Od švicarske meje se poroča, da prihajajo iz Italije vesti, da je italijanska vlada poskusila zvedeti, kakšno stališče bi zavzele osrednje velesile v zadevi posebnega miru z Italijo. To poročilo spravljajo v sklad z vestmi, vsled katerih se polaščajo Italije velike skrbi zaradi nove avstrijsko-nemške ofenzive.

Mirovno gibanje v Ameriki.

Povsodi v vladnih ameriških krogih se opaža, kakor da bi Amerika vedno bolj stremela proti miru kakor proti vojni, tako da ti krogi na dolgo trajanje vojne ne verjamejo. Vsa poslopja in priprave, ki so se izvršile v vojne namene, se sedaj tako urejajo, da se morejo vsak čas orabiti v mirne namene; mnogo teh podjetij je že prodanih. Tudi v ameriški industriji se opaža stremljenje po miru, zaradi česar se številne tovarne branijo, svoj obrat prikrojiti v vojne namene. V Ameriki dobro vedo, da Anglija in druge aliirane vlade ne bodo mogle tako hitro po vojni začeti z mednarodnim trgovskim prometom. Ameriški tovarnarji že računajo z zelo živahno trgovino ameriške industrije in se zaradi tega branijo omejiti se, kakor zahteva antanta.

Angleška propaganda za gospodarsko vojno po tej vojni je v Ameriki popolnoma

odpovedala na željo ameriške industrije je morala Anglija s to svojo propagando za gospodarsko vojno prenehati.

Wilson za zблиžanje z Avstrijo?

Iz poročil listov iz Washingtona sledi, da ima Wilson le malo upanja, složiti se z Nemčijo. Nasprotno pa se prezident bavi z mislijo, kako bi se omogočilo zблиžanje z Avstrijo.

Angleži in bojišče v orientu.

Bonar Law je v angleški spodnji zbornici priznal, da Angleška takrat, ko je imela dovolj ladij, ni imela dovolj izvežbanih čet, sedaj ji pa manjka prometnih sredstev, da bi po potrebi razdeljevaja čete po vseh bojiščih. To se pravi: vsled podmorskih čolnov Angleška svojega prvotnega načrta ne more izvršiti in ne more bojov v orientu uspešno nadaljevati. Zato je tudi podjetje antante v Solunu njena pasivna in ne aktivna točka. Takega konca vojske na vzhodu Angleška pač ni pričakovala. Sedaj pride zahod.

Dnevne vesti.

Ne prezrite! Vse, ki prejema „Resnico“ prosimo, da naročnino na zadnjič priložene položnice takoj odpošljejo. Poštna hranilnica rabi skoro 10 dni da nas o pošiljativah obvesti. Kdor bi torej naročnino takoj ne odposlal, ne bo več dobil lista. Somišljenike prosimo, naj nam v vsakem večjem kraju preskrbe prodajalno za „Resnico“.

Od resnega do smešnega je samo majhen korak: V Krškem so imeli velik Ljudski tabor. Govoril je dr. Korošec za veliko jugoslovansko idejo. Za njim so govorili v istem smislu: poslanec Hladnik, domači odvetnik dr. Dimnik in brežki odvetnik dr. Stiker. Ob koncu zborovanja so pa bile sprejete najprej resolucije, ki obdelujejo jugoslovansko stvar, precej za tem pa pride resolucija, ki izreka najstrožjo grajo dežel. odboru kranjskemu, ker zadržuje učitelstvu nabavni prispevek v znesku 1,017.000 K. — Tedaj najprej slovanska ideja, potem pa denar! Tako se jugoslovanska stvar smeši pred vso javnostjo. Čudno je, da se najdejo ljudje, ki morejo pri še tako resni in sveti stvari iskati denar in denarnih koristi. Ali ne bi bilo mogoče o tej stvari čisto posebej na kakem drugem sestanku ali shodu razpravljati?

Nabavni prispevek za učiteljstvo in deželni odbor kranjski. V Krškem so v navzočnosti kranjskega deželnega in državnega poslanca Hladnika sprejeli v resolucijo, ki zahteva a) da deželni odbor ne zadržuje več neupravičeno nabavnega prispevka, ki ga je stradajočemu učitelstvu dovolil državni zbor v znesku 1,017.000 K, b) da se naprej izplačujejo draginjske doklade, kakor jih je lansko leto 1917 izplačeval deželni odbor, c) da se naj te doklade od 1./1. 1918 naprej povišajo za najmanj 100 %. Najprej: Kako je z nabavnim prispevkom: Trdi se, da ga deželni odbor neupravičeno zadržuje. Če bi se bil poslanec Hladnik, ki je vendar katoliški duhoven, potrudil poizvedeti, kje tiči vzrok, da učiteljstvo še danes nima nabavnega prispevka, tako kakor se je potrudil liberalni odvetnik dr. Ravnihar, bi zvedel to-le: 1.) Predno je deželni odbor dobil od države izplačan le vinar, je iz svojega nakazal učitelstvu na račun nabavnega prispevka okroglo pol milijona kron. 2.) Osrednja vlada je zahtevala od deželnega odbora kranjskega, da napravi o načinu porazdelitve nabavnega prispevka sklep po natančno sestavljenem formularju. Deželni odbor je takoj sprevidel, da se bo razdelitev na podlagi takega sklepa zavlekla za pol leta ali še za več in se je uprl. Nato pa je izjavila vlada,

da, če se takega sklepa ne stori, se kranjskemu učitelstvu zneska po 1,017.000 K ne nakaže. Šele potem je deželni odbor storil formulirani sklep. V resnici so nastale zaradi sklepa neizmerne težave, ker je treba obsežnih poizvedb, malodane po vsem svetu o aktivnih in upokojenih učiteljih ter njihovih rodbinskih članov. 3.) Te poizvedbe opravlja c. kr. deželni šolski svet, višino prispevka pa ima izračunati računski oddelek c. kr. deželne vlade, vsled česar 4.) deželni odbor nima z nabavnim prispevkom prav ničesar drugega opraviti, kakor da ga izplačuje po nakazilih c. kr. deželnega šolskega sveta. On torej ničesar ne zadržuje, nego bi bil deželni odbor zlasti pa njegovo knjigovodstvo vesel, če bi se tega denarja že enkrat iznebil, ker ima z njim toliko dela in sitnosti. Vemo, da ve naš kmet ceniti delo učitelstva, in da je pripravljen primerno plačati. Učiteljstvo zahteva draginjske doklade zaradi neznosne draginje, ki jo je povzročila vojska, vojske pa ne vodi dežela, nego država; zato je dolžna skrbeti za učiteljske draginjske doklade država in ne dežela. Če bi država plačevala učitelstvu draginjske doklade, pride na kranjskega kmeta veliko manjše breme, kakor če bi jih morala plačati dežela, kajti na Kranjskem ni od daleč toliko vojnih dobičkarjev, premožnih kapitalistov, vojnih industrij, velikih posestev itd., kakor po drugih krotovinah. Če se breme učiteljskih draginjskih doklad prenese na državo, pomeni to velikansko razbremenitev za našega kmeta. Če je tedaj deželni poslanec Hladnik na tem, da bo koristil na eni strani učitelstvu, na drugi strani pa kranjskemu kmetu, ki ga je volil v deželni in državni zbor, naj v državnem zboru povzdigne svoj glas za to, da bo država plačala učitelstvu to, kar mu vsled vojske gre. Enako naj tudi poslanec Hladnik skrbi, da se bodo po shodih sprejemale pravilne resolucije na naslov države in ne na naslov kranjskega kmeta. Zanimalo bo naše kmečke bralce zvedeti, kakšen bi bil za deželno blagajno finančni uspeh, če bi se vstreglo resoluciji sklenjeni na ljudskem (?) taboru v Krškem. V drugi polovici leta 1917 je začel deželni odbor izplačevati učitelstvu redne mesečne draginjske doklade. Te so znašale za pol leta okroglo 470.000 K. Če bi se v letu 1918 plačevale skozi celo leto, bi to znašalo okroglo 940.000 K. Če pa bi se naj zvišale za najmanj 100 %, bi to pomenilo okroglo 2 milijona kron in to vse poleg rednih učiteljskih plač. Če naj bi dobilo učiteljstvo takšne doklade, kakoršne je „Ljudski tabor“ v Krškem zahteval, bi se morale deželne doklade zvišati za najmanj 50 %, in radovedni smo, koliko je bilo na ljudskem taboru v Krškem navzočih kranjskih kmetovalcev, še bolj pa smo radovedni, kako bi glasovali ti kmetovalci, če bi vedeli za te številke.

Kako se rešuje Jugoslavija? Na Dvoru pri Žužemberku so se tudi izrekli za majniško deklaracijo. To je lepo in v redu, manj v redu pa je to, kar so razni časniki poročali, da je namreč občinski odbor izrekel deželnemu glavarju nezaupnico. Župan dvorski g. Josip Primc je že v „Dolenjskih Novicah“ povedal, da on sejinega zapisnika ni podpisal, ker se je protipostavno postopalo pri seji. Zvedeli smo iz zanesljivega vira, da se je seja vršila takole: Župan Primc je imenoval za zapisničarja trgovca M., na kar je predlagal kratko izjavo, v kateri naj bi se občina izrazila za jugoslovansko deklaracijo obenem pa srčno zahvalo deželnemu odboru zlasti dr. Šusteršiču in dr. Lampetu za skrb v korist kmetijstvu. Može so temu predlogu pritrjevali. Nato pa je pognil zapisničar M. iz žepa že prej sestavljeno resolucijo z nezaupnico deželnemu glavarju, ki jo je prebral in odbornikom vsiljeval. Zapisničar je tudi brez postavnega

glasovanja konstatiral, da je njegova resolucija sprejeta ter to zapisal v sejni zapisnik. Ker ima v sejah voditi glasovanje župan in ne zapisničar in ker župan zapisničarjeve resolucije sploh ni dal na glasovanje, je seveda vse skupaj nepostavno in nično. Razume se, da župan zapisnika ni podpisal. Na take resolucije so mladini pač lahko ponosni! Zanimivo bi bilo spoznati zgodovino tudi ostalih resolucij po Kranjskem, — dvorska gotovo ni edina taka.

Poštni uradi in „Resnica“. Uslužbenci raznih poštah uradov mislijo, da spada med njihove službene dolžnosti tudi preganjanje „Resnice“. Prav neprijetne skušnje smo imeli že pri poštah uradih v Ljubljani in na deželi, a smo doslej potrpežljivo, odslej pa bomo vsak slučaj naznanili naravnost trgovinskemu ministerstvu. Kaj si vse dovolijo nekatere poštarice, kaže tale slučaj: Na pošto v K. pride duhovnik in vpraša po „Slovencu“. Dobi ga gladko. Vpraša dalje: „Kje je pa Resnica?“ Poštarica jo začne z nevoljo „iskati“, jo najde, odtrga ovoj ter izroči list g. župniku rekoč: „Tu imate ta grdi list!“ Dokazuje imamo, da je ta poštarica že večkrat naš list namenjen duhovnom — naročnikom zadrževala; radovedni smo, kako ga dobivajo v roke naročniki — neduhovni.

Duhovnik z dežele nam piše: Pri čitanju „izjav“ in poročil o shodih Kalanovcev, na katerih briljira kot paradni govornik naš dični dr. Lovro Pogačnik, bodoči voditelj združene liberalno-mladinske stranke, sem prišel do nekaterih zaključkov: Največ shodov in izjav je iz kamniškega volilnega okraja, kjer eni in isti mladini kakor gamzi skačejo iz shoda na shod, kjer vsako društvo, v katerem delujejo razni Štercini in Borci, v posebni „izjavi“ proklinja dr. Šusteršiča. Vse to se godi pod pokroviteljstvom moža, ki sicer v „Vzajemnosti“ goni veliki šenkavski zvon, na shodih pa prav pridno govori o spravi med liberalci in S. L. S. Nadalje opazim, da mladini najraje prirejajo shode v krajih, kjer je tudi precej čestitih liberalcev, kajti ti znajo s svojim drznim nastopom shodu dati pravi sijaj, ti so mojstri v ubijanju dr. Šusteršiča. Na pričo so imena: Kranj, Domžale, Metlika, Krško... Ali starejši in modrejše mladini, ki imajo moč marsikaj panati, res ne uvidijo, da se bodo „dobri“ mladini v liberalni družbi popolnoma pokvarili? Ali jih ni škoda? Potem bo pa morala duhovščina z nova začeti pobijati liberalizem med Slovenci, seveda je veliko vprašanje, bo li hotela zopet poprijeti za tako nevhvalno delo. Na to naj bi se nekoliko ozirali visoki gospodje, ki se jeze nad „zlobno“ pisavo „Resnice“, ki želi, da slovenski narod tudi katoliški ostane. Ali smo se nad trideset let zastoj borili zoper liberalce in liberalno časopisje. Le pogledajte, kako „Slovenec“ in „Slov. Narod“ vzajemno delujeta. „Narod“ naznani, kdo bo bodoči „Slovenec“ urednik; „Slovenec“ ga z ro-kavicami posvari, ako se „Narod“ nekoliko zaleti, nakar ta „lojalno beleži“, da ga je „jako zanesljiva stran“ napačno informirala. Kajne, kako lepo medsebojno ljubezen goji par nobile fratrum „Slovenec“ in „Sl. Narod.“ Se enkrat: Videant consules!

Iz Sodražice nam pišejo: Smrt ravnatelja Travnja je tudi pri nas izzvala mnogo odkritega žalovanja. Saj je bil pokojnik pred šestnajstimi leti sodraški kaplan in nekaj časa tudi župni upravitelj. Bil je vzoren duhovnik, pa tudi vrl delavec na organizatoričnem polju. Zelo se je zanimal že tedaj še mlado kmetijsko društvo, enako je glede posojilnice gojil željo, da ista postane skupna last vseh Sodražanov. Slednje se mu sicer za časa njegovega bivanja med nami še ni posrečilo, pač pa se je kot centralni ravnatelj radoval, ker je tudi na tem polju naše ljudstvo prišlo do svojih pravic. Kedar ga

je pozneje pripeljala pot v ribniško dolino je vselej, če mu je le bilo mogoče poletel tudi v Sodražico, kjer je v pičlo mu odmerjenemu času obiskal svoje nekdanje prijatelje. Kakor čujemo, so ti naprosili tukajšnji župni urad, da se dne 14. marca, t. j. tri deseti dan po njegovi smrti, opravi v župni cerkvi zanj slovesni „Requiem“. Slava njegovemu spominu!

Državni poslanec in javni uradnik. Štajerski poslanec Verstovšek je stavil v proračunskem odseku resolucijo, da naj se sklene, da ni s poslanskim mandatom združljivo, ako je kdo upravnih svetnik družbe, ki stoji v trgovski zvezi z vlado. Ta predlog je sila umesten, vendar je pa še nepopoln. G. poslanec naj ga izpopolni v tem smislu, da državni, deželni, občinski in drugi javni uradniki za čas, ko so poslanci, ne dobe plače, in ne morejo napredovati v višji plačilni razred, ker svoje službe ne izvršujejo. Stem bi se marsikatera rana na našem parlamentarizmu zacelila.

Kaj je res? Graški listi pravijo, da cesar ni odklonil sprejema Orniševih spodnještajerskih županov in da je sprejem milostno dovolil. Čas sprejema da se bo pravočasno izvedel.

„Za socialistično državo.“ V socialno-demokratskem „Napreju“ čitamo: „K dopisu v „Slov. Narodu“ iz Zagorja ob Savi, ki ga je priobčil v soboto in smo mi odgovarjali včeraj nanj, imamo še dostaviti po informacijah to-le: Na shodu v Zagorju je rekel soodr. Čobal glede na podpisovanje deklaracije, da lahko vsak podpiše deklaracijo, če podpisani ne bi morda veliko koristili, škodovali gotovo ne bodo. Svaril je pa agitatorje za podpise, ker niso po pravici povedali ljudem, zakaj nabirajo podpise, marveč se je celo trdilo, da gre za socialistično državo. To je grajal Čobal. In prav je imel; če gre za tako važno stvar, potem jo je že treba tudi vsakomur pojasniti, če mu še ni dovolj znana. V boju za svobodo je potrebna odkritosrčnost.“

Slovenska socialna Matica v Ljubljani. Uradni list objavlja, da se je izvršil vpis S. S. M. v zadržni register. Tačasni udje načelstva so: Načelnica Alojzija Stebi, namestnik načelnika Golouh Francé, blagajničarka Pleško Cirila, odbornik Hreščar Alojzij; Juvan Rudolf, uradnik mestne zastavljalnice pa tajnik. Objave S. S. M. bodo v „Napreju“, „Slovcu“ in „Slov. Narodu“.

Kmet in vojska. Minister za deželno brambo je zastopnikom kmetijstva dal prošli teden sledeča zagotovila: 50 in 51 letni vpoklicanci kmetijskega stanu se čimprej odpuste domov. Ker so došle številne pritožbe, da okrajna glavarstva odreko oprostitev vpoklicancev najmlajših letnikov, ki so neobhodno potrebni za vzdržanje gospodarstva, bo dal minister v tem oziru okrajnim glavarstvom točna navodila. Ruski jetniki se ne vzemo še kmetom, ker se ne more Rusom dovoliti vrnitev, dokler se ne vrnejo tudi naši iz Rusije. Ker so zastopniki kmetov zahtevali, naj se oddaja vojaških konj kmetom ne vrši potom licitacije, pri kateri se cene večinoma tirajo kvišku, ampak po zmernih cenah, je minister obljubil tozadevno odredbo.

Mesto venca na krsto pokojnega ravnatelja Ivana Traven je daroval Franc Traven, župnik v Sodražici za pogorelce na Blokah 30 kron, „Hranilnica in posojilnica“ v Sodražici v isti namen 50 kron.

Cerkveni oklici se bodo po navedbi svete stolice od binkoštno nedelje dalje v Avstriji opravljali tako, da se imena ženina in neveste ne bodo naznanjala raz prižnico, ampak priglasevala pismeno z lepaki na cerkvenih vratih.

Legitimacije za potovanje po železnicah se ne bodo vpeljale. Sicer so se že

vršile priprave za splošno vpeljavo legitimacij za vse železniške voznje, vendar je železniška uprava uvidela, da je stvar združena s preveč velikimi upravnimi težkočami. Odsek železniškega sveta, ki se je bavil dne 9. marca s tem predlogom, ga je soglasno odklonil.

Umril je litijski župan g. Oroslav Bric. Blag mu spomin.

Utonil je v potoku Mlinščica v Domalah privatni uradnik Alojzij Januš.

Demonstracije v Gradcu radi slabega kruha, katerih se je udeležilo več tisoč oseb, so naredile veliko škodo, ker so demonstrantje začeli pobijati okna, so vlomili v trgovine in začeli ropati. Bili so večinoma nedorasli ljudje. Urednika „Arbeiterwille“, ki je brat nekega trgovca, pri katerem so začeli pobijati, in ki je hotel miriti, so pretepli. Za demonstracije se je zlorabila tudi šolska mladina.

Pri nemirih v Gradcu, ki so bili 6. marca, je bilo doslej aretiranih 40 oseb zaradi izgrediv in plenitve. Izročili so skoraj vse deželnemu sodišču. Mestni tajni agentje so dobili doslej precej takrat vpljenih stvari.

Moderno tihotapstvo. Neki letalec je te dni hotel s svojim letalom po zraku vtihotapiti iz Ogrske v Avstrijo žakelj moke. Ko je letel preko meje, se mu je žakelj odvezal in žakelj z moko je priletel pred neko gručo ljudi, ki so začudeno gledali ta dar iz oblakov. — Pri Augsburgu so ustavili avtomobil v katerem sta sedela dva častnika, sredi med njima pa s črnimi, gostimi pajčolani in širokim klobukom zastarta dama. Ko so „dami“ sneli pajčolane in klobuk, so imeli stražniki pred seboj — mastnega prešiča.

Predrzne tatvine. V nedeljo zvečer so iskali otroci po travnikih v Šiški matovilec. Pri tem opazijo kup, iz katerega so gledali neki ovoji. Ko pridejo bližje in začno malo odkopavati, spoznajo, da je to usnje. Kopali so še dalje ter privlekli na dan velike kose usnja. Vse skupaj je vredno več tisoč kron. Otroci so usnje vlekli na policijo. Usnje je najbrž kdo ukradel in ga tam skrnil. Poizvedbe se vrše. — Soprog notarja dr. Kotnika je bilo pred kolodvorom v Ljubljani ukradenega perila za 3000 K. Gospa se je le za hip obrnila od voza, da plača postreščka, med tem je pa zaboj že izginil. — France Klun iz Nove vasi pri Ribnici je te dni stal v Ljubljani pred neko izložbo. Suknjo je imel ogrnjeno preko ramen. Prav nič ni opazil, da se mu je nekdo približal in mu sukno pri belem dnevu snel ter ž njo odšel. — V Ljubljani je mnogo tujih elementov, ki kra-dejo kot srake.

Rešeno življenje. V sredo zvečer je na glavnem kolodvoru v Ljubljani neka ženska padla skoro tik pred dohajajoči vlak. Navzoči načelnik tukajšnje postaje g. nadzornik Ludvig je skočil k ženski in jo v zadnjem hipu iztrgal izpod mrzlega objema železniškega stroja. G. načelnik se je pri tem udaril ob stroju. To dejanje je treba hvaležno beležiti.

Zaradi polzkušene goljufije z moko so bili aretirani in izročeni deželnemu sodišču na Dunaju dr. Brezigar in jurista Ciril Mrak in Franc Majcen. Vsi trije so bili nastavljeni pri vojnem žitnem zavodu na Dunaju. Ponudili so baje pisarniškega vodji konsumnega društva za bančne nastavljenke moko, kilogram po sedem kron. Dognalo se je, da so hoteli preskrbeti moko na stare, neveljavne izkaznice.

Gospodarske vesti.

Semenj v Crnomlju bo kakor navadno v torek pred Veliko nočjo, to je: 26. marca t. l. **Rekvizicija masti v Kočevskem okraju** se vrši zelo strogo. A namesto da bi plače-

vali izkuhanano mast po 12 K kg, jo plačujejo po 7 K 50 v in si odračunajo za stroške pri vsakem kg 2 K, tako da dobi kmet samo 5 K 50 v za mast. Pobira se brezobzirno, ne glede ali bo imela družina dovolj masti ali ne. Tudi se po nekaterih občinah pobira strožje kakor v nekaterih, a dobijo se tudi osebe, ki ovajajo. — Ali ne bo še konec rekvizicij?!

To je pravično! Piše se nam: Na podlagi dopisa „Kranjskega deželnega mesta za vnovčevanje živine v Ljubljani“ in pa na podlagi sejnega skleba „Deželne komisije za ureditev prometa z živino na Kranjskem“, so določili gospodje pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Litiji, da dobi 17 občin lit. sod. okraja 7050 kg mesa na mesec, 24 občin sodnega okraja Višnja gora pa 450 kg. Pa se najdejo ljudje, ki pravijo, da to ni pravično razdeljeno! Morda pa se bodo gospodje pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Litiji izgovarjali z delavci, uradniki itd. Ne drži! Le pregledite občine v litijem sodnem okraju in prišli boste do izpoznanja, da so tudi te po veliki večini docela kmetiške. Časi so tako čudni, da jih pameten človek ne umi več! Pač pa ni treba posebne prebrisanosti za to, da je 24 več nego 17, in da je 450 veliko manj nego 7050. Ali ne? — Morda pa se bo pri c. kr. okr. glav. v Litiji našel gospod, ki nam bo dokazal, da je nasprotno resnično? Počakajmo! —

Oddaja sena in slame. Stranke, ki so naročile pri Deželnem mestu za krmila seno, naj čimprej sporoče, če so zadovoljne, da se jim pošlje slamo namesto sena; to zaradi tega, ker dobiva imenovani urad v zadnjem času skoraj samo slamo namesto sena in ne more vsled tega izvrševati naročil na seno. Ob enem je vzeti na znanje, da imenovani urad ne more sprejemati nobenih novih naročil več, ne na seno ne na slamo, ker ne dobi več blaga in je za dobavo določena množina že s prvimi naročili prekoračena.

Naročila na otrobi in močna krmila. Pri otrobih je nastopilo tako pomanjkanje, da ni mogoče zadostiti vsestranskim in obilnim naročilom. Županstva hočejo po več tisoč kilogramov za posamezne občine, deželno mesto ima pa za celo deželo komaj par tisoč kilogramov na razpolago, tako da v zadnjem času sploh ne more županstvom več dobavljati kakor po 300 kg. Če ni blaga, ga ni mogoče deliti. Drugih močnih krmil je pa sploh zmanjkalo. Vsled tega ni dobiti nobenih oljnih tropin, ne lanenih ne makovih ali rapsovih. Županstva naj nastali položaj in to stisko upoštevajo in naj ne zahtevajo takih množin otrobov, ki jih ni mogoče dati.

Strah pred mirom. Čim bližje prihajamo miru, tem bolj se čuti neki odpor proti miru. Nekaterim ljudem je vojska tako dobro storila, da se ne marajo ločiti od nje. To so na eni strani oni, ki vlečejo iz vojnih razmer politične dobičke, namreč hujskajoči politiki, ki žive le od narodne hujskarije in so nesposobni za trezno delo, na drugi strani pa eni, ki si iz vojnega oderuštva delajo velika bogastva. Ko se je izvedelo, da bo mir z Ukrajino, so se kar prestrašili tisti, ki imajo skrite zaloge živil. Ako se odpre uvoz iz Ukrajine, potem oderuške cene ne bodo več rasle, ampak se bodo pokazale skrite zaloge. Tedaj bodo cene padle in se začne zopet bolj poštena kupčija, ki je danes popolnoma izginila. Prej smo mislili, da bo sklep miru velik praznik za vse narode. Zdaj se pa srečuje toliko kislih obrazov, ki najdejo na tem miru vse polno napak, tako da se vidi, kako jim je zoprno.

Vojnokreditni zavod za južno vojno ozemlje se je konstituiral in v prvi seji ukrenil potrebno radi prostorov in izvolil odbor cenzorjev, ki bodo neposredno občevali s prosilci za kredite.

Veliki mlini zahtevajo zvišanje mlevnine, češ da ne morejo izhajati.

Kmečko zadruženstvo in vojna posojila. Na vseh sedmih vojnih posojilih je avstr. kmet. zadruženstvo udeleženo z okroglo eno milijardo kron, ali še nekaj več. To je več, kakor so znašale vse hranilne vloge rajfajznovk pred vojsko.

Zadruženstvo in vojnogospodarske naprave. Doslej se je vlada pri vojnogospodarskih odredbah in napravah jako malo ozirala na zadruženstvo. Dolžnost organiziranega zadruženstva je, da zahteva priznanje svoje veljave pri prehodu iz vojnega v mirovno gospodarstvo. Zlasti, ko se bo vršila demobilizacija raznega orodja, vozil in drugega materijala, se mora kmetijsko zadruženstvo zato potegniti, da pride ono pred vsem do besede.

Ogrska mast za Avstrijo. Ogrski minister za prehrano je odredil rekvizicijo prešičev v celi Ogrski, da se zagotovi potrebščina Ogrske in da zamore Ogrska izpolniti obveznosti napram Avstriji glede primerne preskrbe masti.

Za varstvo naše živinoreje. Ker ni drugih živil, se zahtevajo velikanske množine govejega mesa za vojaštvo. S temi razmerami se je bavil svet za prehrano in je sklenil pozvati vlado, naj sedaj kar moči dobi živine iz drugih držav. Seveda bo draga, a ozir na denar naj v tem slučaju ne velja, ker pred vsem moramo ohraniti svoje kmečko gospodarstvo popolnega propada, ki bi bil neizogiben, ako bi se vzele kmečkim gospodarjem tako velike množine krav in volov, kakor so predpisane.

Umetna gnojila hočejo monopolizirati. Proti tej nameri se je izreklo Središče za varstvo kmetijskih interesov iz tehtnih razlogov. Zdi se, da hoče vlada v prvi vrsti varovati industrijo, ki izdeluje umetna gnojila, proti nemški konkurenci. To ni v interesu poljedelcev, ki imajo vsled konkurence nemških tovarn z našimi le ugodnosti. Vladni zastopnik je pri tej seji trdil, da če ne podpremo naše domače industrije, ne bomo dobili sploh nobenih umetnih gnojil, ker bo Nemčija svoje lastne izdelke porabljala samo zase. To baje velja v prvi vrsti za dušik. Nam se pa zdi, da hoče dobiti industrija vlado in poljedelce s tem pod svojo oblast. Zlasti sumljivo je to, da hoče vlada dati nekaj milijonov na razpolago industriji za reklamo za umetna gnojila. To je čisto nepotrebno, ker kmetje zahtevajo umetnih gnojil toliko, da jih sploh ni mogoče dobiti. Reklamo dela nujna potreba sama že dovolj veliko.

Naznanitev kleja. Kdor ima čez 500 kg kleja, ga mora naznaniti oblasti.

Cene za železne izdelke. Centralno mesto za presojo cen na Dunaju izkuša določiti primerne cene za železne izdelke. Stvar

je silno težavna, ker vse račune morajo izdelati samo železni industrialci sami, ki jih drugi ne morejo kontrolirati. Skrajni čas je, da se znižajo cene neobhodno potrebnim železnim izdelkom, ki jih mora kmetovalec kupovati.

C. kr. urad za prehrano, ta vojna rastlina, ki daje tako malo sadov, je dobil novega načelnika. Prej mu je načeloval minister general Höfer. Höfer je bil jako dober človek in sila priden. Vsem bi bil rad dal hrane na račun kmetov. Zato je z veliko vnemo izdajal mnogoštevilne naredbe in ustanavljal najrazličnejše centrale. To delo ga je tako izmučilo, da je vidno pešal in ga je slednjič bila res samo še kost in koža. Zdaj, ko je izdal toliko naredb, da jih sam več ne pezna in se jih tudi noben jurist ne more vseh naučiti, je pa popolnoma opešal in prosil za zasluženi pokoj, ki mu ga je cesar tudi milostno dovolil. Njegov naslednik je Ludovik Paul, doslej podravnatelj c. kr. državnih železnic. Ta je svojo sposobnost za voditelja prehrane dokazal baje s tem, da je dobro vodil železničarsko aprovizacijo. To je že lepo, a aprovizacijo je lahko voditi, ako vse oblasti zanjo rekvirirajo. Naloga voditelja splošnega urada za prehrano pa bo, da dvigne pridelovanje živil. Tu je jedro vsega vprašanja. Socialni demokratje in meščanski zastopniki so zahtevali, da se mora c. kr. urad za prehrano dvigniti v samostojno ministrstvo. To bi bilo dobro za uradnike, ker bi dobili imenitne službe in visoke naslove. Ali bi bilo tudi ljudski prehrani kaj koristno, je drugo vprašanje. Te napake pa vlada vendar ni naredila, ampak ni več imenovala nobenega ministra. Paul je samo voditelj c. kr.

urada za prel rano in podrejen ministrskemu predsedniku. Če bi nam Paul mogel hitro dati dovolj gnojil in semen, bi več koristil, kakor če nam pride z novimi naredbami.

Rekvizicije belega perila uvedejo na Ogrskem, da zadoste potrebam armade.

Tri najstarejše letnike pri armadi odpuste vsled nove cesarjeve odredbe in sicer letnik 1867 z dnem 15. marca ozir. do konca maja, letnik 1868 s 1. junijem oz. do konca septembra, letnik 1869 s 16. sept. oz. do konca decembra.

Po sklepu lista.

Mir z Rusijo in Ukrajino.

Kongres vseh ruskih sovjetov je odobril mirovne sklepe. Mirovno stališče je odločno zastopal Lenin, dočim je Trockij zavzemal precej nasprotno stališče in je radi tega odstopil. Večina na kongresu je s 780 proti 125 glasovi izjavila zaupnico Leninu. Trockij je imenovan za guvernerja v Petrogradu. Pravijo, da bo sedaj sedež vojne stranke v Petrogradu in mirovne pa v Moskvi.

„Nova Reforma“ poroča da spremene mirovno pogodbo z Ukrajino v korist Poljakov.

Angleška se je obrnila na Ameriko radi miru?

Ameriški senat je vprašal predsednika Wilsona, naj še enkrat preišče, ako se je možnost za mir v Evropi zboljšala. Wilson je odgovoril, da mu je isto prošnjo poslala Angleška. Zato je poslal v Evropo polkovnika Housa, da se informira o položaju v Evropi.

Kranjska deželna banka v Ljubljani.

Najvarnejše in najugodnejše se naloži denar v pupilarnovarnih 4½% zastavnih listih in 4½% komunalnih zadolžnicah Kranjske deželne banke. Letne obresti čistih 4½% brez odbitka kakršnegakoli davka.

Daje **hipotekarna** in **komunalna** posojila. Sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun pod najugodnejšimi pogoji.

ILIRSKA BANKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica št. 1.

izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje

financira vojaške dobave in aprovizacijske kupčije. — Daje predujme na blago. — Eskomp-tira menice, fakture in terjatve. — Pospešuje trgovino, industrijo ter uvoz in izvoz. — Vloge na knjižice obrestuje po 4%. — Vloge na tekoči račun po dogovoru.